Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaoston kuuleminen keskiviikkona 26.10.16

1. Kehitysyhteistyön kohdemaiden ja niissä käytettävien kehitysyhteistyömuotojen valintaperusteet
Yhteistyömaiden yleiset valintaperusteet on listattu Valtioneuvoston kehityspoliittsessa selonteossa 4.2.2016 (p. 34). Tämän lisäksi yksittäisten maiden osalta selonteossa (p.36) on listattu perusteet sille, miksi Suomi toimii kussakin maassa/alueella.

Yhteistyömuotojen valintaperusteet ovat maa- ja tapauskohtaisia ja valinta perustuu yhteistyölle asetettuihin tavoitteisiin. Yhteistyömuodot määritellään ja perustellaan kussakin maaohjelmassa. Näitä ohjelmia ollaan parhaillaan päivittämässä.

Esimerkiksi: Kumppanimaan omien politiikkojen ja järjestelmätason muutosten aikaansaamiseksi (esim. opetuksen parantunut laatu) on tuloksekkainta vaikuttaa sektoriohjelmien kautta, ml. politiikkavaikuttaminen. Kahdenvälinen hanke on puolestaan tarkoituksenmukainen uusilla toimialoilla tai uusien toimintatapojen käynnistämiseen ja vahvistamiseen (esim. innovaatiohankkeet), kansalaisyhteiskunnan kapasiteetin vahvistamiseen soveltuu puolestaan parhaiten kansalaisjärjestöjen kautta toteutettava yhteistyö jne. Monenkeskisten organisaatioiden toimintaa tuetaan silloin kun monenkeskisten järjestöjen osaaminen/verkostot tukevat Suomen tavoitteita ja tarjoavat tehokkaan kanavan tavoitteiden toimeenpanoon.

2. Talousarvioesityksen 2016 käsittelyn yhteydessä todettiin, että kehitysinstrumenttien käyttöä on tarkoitus parantaa siten, että erilaiset yhteisöt voivat hakea rahoitusta yhdessä, esimerkiksi yritysten, järjestöjen, oppilaitosten ja kuntien muodostamina yhteenliittyminä. Miten kehitysinstrumenttien käyttöä on kehitetty vuoden 2016 aikana?
Ulkoasiainministeriö hallinnoi eri kehitysinstrumentteja, joilla mahdollistetaan erilaisten toimijoiden osallistuminen kehitysyhteistyön toteutukseen. Eri instrumenttien kehittämisen yhteydessä on pyritty lisäämään yhteistyömahdollisuuksia. Mm. kansalaisyhteiskunnan hankehaun yhteydessä kunnat, järjestöt ja oppilaitokset voivat hakea yhdessä rahoitusta, Finnpartnershipissä eri toimijat voivat hakea ja korkeakouluohjelma HEI-ICI:ssä kannustetaan yhteistyöhön. Instituutioiden välisen yhteistyön IKI-instrumentin osalta harkitaan mahdollisuuksia laajentaa eri toimijoiden osallistumista.

Yrityksiä, järjestöjä ja/tai oppilaitosten muodostamia yhteenliittymiä tai monitoimijakumppanuuksia kannustetaan tekemään yhteisiä tarjouksia tai hanke-esityksiä, sillä ne voivat parhaimmillaan parantaa suomalaisten toimijoiden toteuttamien kehitysyhteistyöhankkeiden laatua.

Instrumentteja on kehitetty kuluneen vuoden aikana mm. seuraavasti:

Korkeakouluyhteistyössä on jo pitkään totuttu tekemään yhteistyötä myös muiden toimijoiden kanssa. Nyt jatkossa tähän velvoitetaan seuraamalla yhteistyön toteutumista osana ohjelman ja hankkeiden tulostavoitteita. HEI ICI (korkeakoulu IKI) on instrumentti, jossa hyödynnetään pitkälti suomalaista korkeakoulutuksen ja tutkimuksen asiantuntemusta. Käytännössä yhteistyöhön on luonnollista ottaa mukaan sellaisia toimijoita, jotka tuovat lisäarvoa hankkeen ja toiminnan tavoitteiden toteuttamiseen

lisäämällä asiantuntemusta esim. ammatilliselta sektorilta, kansalaisjärjestöistä ja yksityissektorilta. Nämä toimijat pystyvät osallistumaan hankkeen suunnitteluun ja toteutukseen jo nykyisillä kriteereillä, vaikka valtionavustuksen hakija- ja koordinaatiotahona toimiikin korkeakoulu.

Yksi kansalaisyhteiskuntatoimijoille tarkoitetuista valtionavustuksista on tänä keväänä hakuvuorossa ollut **hanketuki**, joka on tarkoitettu **pienille ja keskisuurille suomalaisille kansalaisjärjestöille sekä kuntatoimijoille**. Hanketuen hakukierroksella 15.3.2016–13.5.2016 kannustettiin järjestöjä ja kuntia hankkeisiin erityisesti köyhimmissä maissa sekä nimenomaisesti yhteishankkeisiin muiden toimijoiden kanssa, ml. järjestöjen ja yritysten välinen yhteistyö.

Hanketuen hakukierroksella valtionavustusta haki 99 kansalaisjärjestöä ja kolme kuntaa yhteensä 168 kehitysyhteistyöhankkeeseen. Haettu summa oli yhteensä n. 57 M€ vuosille 2017–2020. Hakukierroksen painotus huomioidaan hakemusten arvioinnissa, joka on paraikaa käynnissä. Yhteishankkeita / monitoimijahankkeita oli hakukierroksella yhteensä 12 hakemuksessa. Yritysyhteistyötä oli 7 hakemuksessa. Ulkoasiainministeriö tekee valtionavustuspäätökset tuettavien hankkeiden osalta vielä ennen joulua.

Myös toisen keväällä 2016 haettavissa olleen pienemmän tukimuodon eli **viestintä- ja globaalikasvatustuen** hakuilmoituksessa järjestöjä kannustettiin monitoimijahankkeisiin. Hakemuksia tuli 59 ja näissä suurimmassa osassa oli kyse monitoimijahankkeista.

3. Valiokunta piti vuoden 2016 talousarviomietinnössään tärkeänä, että ministeriö selvittää mahdollisuuksia lisätä kansalaisjärjestöjen tukea momentin sisäisin siirroin. Miten tämä on edennyt?
Ulkoministeriö toteaa, että varsinaisen kehitysyhteistyön budjettia sopeutetaan edelleen erittäin merkittäviin leikkauksiin. Valiokunnan mietintö on otettu huomioon, ja hallituskauden loppupuolella tarkastellaan mahdollisuutta nousevalle trendille.

4. Miten kansalaisjärjestöjen asiantuntemusta on hyödynnetty hankevalmistelussa ja muiden kehitysyhteistyömuotojen toteutuksessa vuonna 2016?

Kansalaisjärjestöjä on konsultoitu sekä Suomessa että kumppanimaissa valmistella olevista **maaohjelmista.** Osa maaohjelmien hankkeista (esim. Keniassa ja Mosambikissa) toteutetaan paikallisten kansalaisjärjestöjen kautta. Lisäksi eri maaohjelmissa toimitaan yhteistyössä suomalaisten kansalaisjärjestöjen kanssa, esimerkiksi Tansanian metsäsektorilla.

Vuonna 2016 ministeriö on käynyt kansalaisjärjestöjen kanssa dialogia yksityisen sektorin instrumenttien kehittämisestä. **PIF:n (Public Sector Investment Facility)** suhteen on ollut vuoropuhelua konsulttiselvityksestä ja ohjeista KEPA:n kanssa. **Finnpartnershipissa ja BEAM:ssa** on yritysten ja kansalaisjärjestöjen yhteishankkeita. Kansalaisjärjestön rooli on ollut tukeva ja rakentava; heillä on yritykseltä puuttuvaa paikallistuntemusta ja voivat tukea yhteiskuntavastuukysymyksissä. Myös **Finnfund** on jatkuvassa vuoropuhelussa kansalaisjärjestöjen kanssa.

EU-puolella järjestetään säännöllisiä tapaamisia Kehys ry:n kanssa, samoin yhteisiä keskustelutilaisuuksia ja seminaareja ajankohtaisista aiheista. Keväällä 2016 järjestettiin UM:n (KEO,

POL) ja Kehys ry:n ja WISEn kanssa EU:n globaalistrategiaa koskeva seminaari. EU:n kehityspolitiikan uudistamisesta oli myös UM:n ja Kehyksen työpaja keväällä 2016. EU:n ja AKT-maiden välisen Cotonoun-sopimuksen tulevaisuudesta on käyty myös keskustelua Kehyksen kanssa.

Verotus ja kehitys –teemaan liittyvää politiikkatyötä on valmisteltu aktiivisesti sidosryhmien ml. Kepa ry:n ja Kehys ry:n kanssa. Kansalaisjärjestöillä oli mahdollisuus vaikuttaa useammallakin kierroksella elokuun lopussa julkistetun Verotus ja kehitys –toimintaohjelman 2016-19 sisältöön. Järjestöt ovat olleet mukana kaikissa UM/KEO-10:n järjestämissä verotus- ja kehitys –aiheisissa tilaisuuksissa, usein kommenttipuheenvuoron pitäjinä.

Maaseutukehitys/ruokaturvan osalta on järjestetty kansalaisjärjestöjen ja tutkimuslaitosten ja yliopistojen yhteisiä tutkimusaamukahveja, joilla luotu verkostoa näiden välille ja tästä on syntynyt yhteisiä ohjelmaehdotuksia.

Vesi- ja sanitaatiosektorilla on pyritty vuoden 2016 aikana vahvistamaan eri toimijoiden yhteistyötä. Elokuussa 2016 järjestettiin vesialan synergiatyöpaja, johon osallistui UM:n, kansalaisjärjestöjen, yritysten ja alan instituuttien edustajia (noin 40 henkilöä). Seminaarissa pohdittiin yhteistyön mahdollisuuksia sekä ideoitiin ratkaisuja yhteistyön esteiden poistamiseksi. Hyvänä esimerkkinä esiteltiin World Vision Finlandin ja konsulttiyritys Niras:n yhteistä BEAM-rahoituksella toteutettua vesi-innovaatiohanketta Etiopiassa.

Kaiken kaikkiaan todettiin, että yhteistyölle on monia mahdollisuuksia ja että toimijoiden kiinnostus yhteistyöhön on vahvistunut. Esimerkiksi vesisektorilla ideaali vesihanke voisi olla seuraavanlainen:

Hankkeen ytimenä on investointi (esim. jätevedenpuhdistamo), jonka toteutuksesta vastaa urakoijien ja/tai laitetoimittajien konsortio

Hankkeeseen liittyvää koulutusta ja kapasiteetin kehittämistä voisi tarjota suomalainen vesihuoltolaitos.

Kansalaisjärjestö voisi vastata hankkeeseen liittyvästä hygieniakasvatuksesta ja tukea hyödynsaajien osallistumista.

Hankkeeseen voisi lisäksi liittyä t&k-toimintaa, jossa suomalaisena tahona voisi olla tutkimuslaitos tai korkeakoulu.